

Ülevaade majandusanalüüside rakendamise vajadustest veemajanduskavade koostamisel

(Veepoliitika raamdirektiivi ühtse rakendamise strateegia juhiste põhjal koostatud ülevaade)

1. Majanduslikud nõuded veemajanduskavade koostamisel

Veepoliitika raamdirektiivi (VPR) üldeesmärk on moodustada raamistik siseveekogude, rannikuvee ning põhjavee kaitseks. Raamistiku koostamiseks ning artiklis 4 määratud keskkonnanäesmärkide saavutamiseks kõige kuluefektiivsemal viisil toetub direktiiv majanduslikele printsiipidele, lähendustele ning instrumentidele, millel on oluline roll direktiivis väljapakutud integreeritud veemajandamise kavade koostamisel.

Peamised diskussioonid VPR majandusküsimuste kontekstis keskenduvad peamiselt majandusanalüüsile, mille koostamist on kirjeldatud artiklis 5 ning lisa III, ning vee hinnaga seonduvalt artiklis 9. Direktiivi põhjalikumal lugemisel võib rõhutada, et majanduslikud küsimused ning elemendid on olemas ka teistes direktiivi artiklites ning majandusanalüüsil on palju olulisem tähtsus kui see, mis on kirjeldatud lisa III.

Hinnates majandusküsimuste osatähtsust VPR rakendamisel ning veemajanduskavade koostamisel tuleks arvestada järgmisi etappe:

- kõikide VPR majanduslike elementide nimekirjastamine ning majandustemaatika ning sellega seonduvate tegevuste osatähtsuse määratlemine on VPR rakendamisega kaasnev protsess;

- erinevate majandusvaldkondade vahel seoste määratlemine, kuid samuti ka majandusvaldkondade ning tegevuste ja muude oluliste valdkondade ja tegevuste vahel, mida VPR hõlmab (meetmete määratlemine, et saavutada artikli 4 kohaselt kehtestatud keskkonnanäesmärgid, kõrvalekallete ning erandjuhtumite tõestamiseks, veemajanduskava koostamiseks, jne.)

- koostada VPR-st tulenevate majanduslike funktsioonide rakendamise kronoloogia nii otseselt kui ka kaudselt märgitud VPR majanduslike funktsioonide kohta. Sellega on võimalik tagada, et me saame määratleda sobiva majandusliku lähenemise, et määratleda ülejäänud takistavad raskused ning küsimused: definitsioonid ja tähendused (vee kasutamine), meetodika (keskkonna ning ressursikulu hindamine), andmed ning informatsioon (majanduslikult põhjendatud hind)

2. VPR majanduslikud elemendid

Preambula	Kinnitus vajadusele, et on tarvilik kasutusele võtta majanduslik analüüs ning kasutada majanduslikke instrumente
Artikkel 2 Terminid (vee kasutamine ...)	
Artikkel 4: Oluliselt muudetud veekogud (4.3) Keskkonnanäesmärgid ning erandid (4.2, 4.4, 4.5, ja 4.7)	Oluliselt muudetud veekogude määratlemisel on võimalik kasutada majanduslike põhjendusi (tehniline tasuvus, ülemäära suured kulud) Erandite määratlemine majanduslike põhjenduste alusel: ... kui keskkonnanäesmärgid ei ole võimalik saavutada direktiivis määratud ajavahemikul, st on võimalik tähtaegu pikendada kui keskkonnanäesmärgid pole võimalik täielikult saavutada, st on võimalik kehtestada vähem rangemad keskkonnanäesmärgid
Artikkel 5: Vesikonna iseloomustus, inimtegevusest tingitud	Majandusanalüüs vastavalt lisale III

keskkonnamõjude ülevaade ning veekasutuse majandusanalüüs	
Artikkel 6: Kaitset vajavad piirkonnad, kaitsealad	... kaitsealadena määratakse piirkonnad, kus leidub majanduslikult olulise tähtsusega veeliike; (vastavalt lisale IV)
Artikkel 9: Veeteenuste kulude katmine	Kulude katmise taseme hinnang on majandusanalüüsi üks element (see on vajalik artiklite 5, 11 ja 13 rakendamiseks) Majanduslik põhjendus peab olema, kui ei saavutata kulude katmist ning arvesse on võetud kulude katmise sotsiaalsed, keskkonnaalased ning majanduslikud tegurid (Artikkel 9.1) Hind kui meede: Liikmesriigid peavad tagama, et veehinna poliitika oleks adekvaatseks vahendiks veekasutajatele veevarude säästlikul kasutamisel ning soodustab VPR keskkonnanäesmärkide saavutamisele.
Artiklid 11 ja 13: Meetmete programm Veemajanduskava	Viited artiklitele 5 ja 9 ning lisale III Lisa VI – osa B “majanduslikud või rahanduslikud instrumendid”
Artikkel 23 Karistused	Karistused peavad olema efektiivsed, proportsionaalsed ning hoiatava iseloomuga.

Ülevaade VPR majanduslikest elementidest toob välja järgmised järeldused:

- Direktiiv viitab oma preambulas “reostaja maksab printsiibile”. Nimetatud printsiibile on eraldi viide artiklis 9, mis käsitleb vee hinda;
- Artikkel 5 nõuab otseselt veekasutuse majandusanalüüsi teostamist, mis on üks osa vesikonna algse seisundi hindamisest. Nimetatud tegevus on seotud selge tähtajaga, ehk aastaga 2004. Siiski tuleb majandusanalüüsi tuleb täiendada ka pärast 2004 aastat, et tagada selle funktsionaalsus integreeritud veemajanduskava koostamisel;
- Direktiiv soovib vajalike investeeringusummade hindamist ning kõige kuluefektiivsema meetmete kombinatsiooni, hinnates nende meetmete potentsiaalset maksumust vastavalt veekasutuse viisidele artiklis 11 sätestatud abinõude programmi arvestades;
- Direktiiv nõuab erinevatele majandussektoritele pakutavate veeteenuste kulude katmise hindamist erinevatel perioodidel (tööstus, põllumajandus, olme). Kulude katmine peab arvesse võtma nii majanduslike kulusid, kui ka keskkonna- ja ressursikulusid;
- Direktiiv annab võimaluse saavutada madalamaid eesmärke ajavahemiku jooksul, mis nõuab hea seisundi saavutamist aastaks 2015 (väljaarvatud kaitsealade puhul), kehtestades pikema tähtaegu teatud tüüpi veekogudele, kus nõutava eesmärgi saavutamine etteantud ajavahemiku vältel oleks ebavõrdeliselt kulukas. Majanduslik argument erandi kehtestamiseks nõuab teatud elemente või meetodeid, et määrata kindlaks ebavõrdelise kulu suurus;
- Liikmesriikidel on samuti võimalus loobuda hea vee seisundi saavutamise eesmärkidest ning saavutada vähem rangemaid eesmärke teatud tüüpi veekogudele, kui selgub, et kulud nende eesmärkide saavutamiseks on ebavõrdelised. Siin on samuti vaja määratleda adekvaatsed meetodid ning vahendid, et hinnata kas kulud on ebavõrdelised või mitte;
- Oluliselt muudetud veekogude nimetamisel tuleks selliste veekogude määramistehnikate kasutamisel kasutada ka majanduslikku hindamist, kas eraldiseisva määramismeetodina või kombineerituna üheks määramistehnikaks;

Arvestades esialgset ülevaadet VPR majanduslikest elementidest on oluline rõhutada, et:

- majandusevaldkonna osatähtsus ei ole piiratud ühte mõistesse. See kaasab nii majandusliku analüüsi, mis on sisendiks otsustamisprotsessidele (kulude efektiivsuse analüüs alternatiivsetele meetmetele, ebavõrdelise kulu põhjendamine erandite ning leevenduste saavutamiseks) ja majanduslikke või rahanduslikke instrumente, mis on üks osa tavameetmetest vesikonna veemajanduskavas.

- Peamine artikkel ning lisa, mis käsitlevad majanduslikku analüüsi (artikkel 5 ja lisa III) on väga lühikesed ning jäävad üsna lahtiseks selles osas, mis puudutab eesmärgi ning erinevaid lähenemisviise majandusanalüüsi teostamiseks.

- Viited majanduslikule analüüsile on terves VPR-s (preambula, artikkel 5, jt) ning samuti on viited ka konkreetsetele tegevustele (oluliselt muudetud veekogude nimetamine);

Kui VPR-i majanduslikud elemendid tunduvad niisama laialivalguvad kui mõnedes artiklites toodud, ei tohiks see viia arvamiseni, et majanduslikud aspekte tuleks arvesse võtta eraldiseisvate teemadena või tegevustena. Majanduslikud elemendid peavad olema integreeritud sellisel viisil, mis toetaks globaalset ülevaadet igast vesikonnast ning suudaks pakkuda adekvaatset ja õigeaegset sisendit veepoliitika raamdirektiivile veemajanduskavade koostamisele.

3. Missugune on majandusanalüüsi osatähtsus

Peamine raskus majandusanalüüsi teostamisel (artikkel 5 ja lisa III) seisneb eelkõige paljude omavahel seotud elementide rakendamisel erinevatel ajaperioodidel: veekasutuse majandusanalüüs aastaks 2004, kuid ka majanduslikud aspektid oluliste vee kaitse ja kasutamise valdkonna teemade hindamiseks (2006) või integreeritud veemajanduskavade koostamine (2008). Niisiis, on majanduslik analüüs pidev ning korduv protsess, mis jätkub ka pärast 2004 aastakse kehtestatud tähtaega.

See viitab sellele, et rakendatav lähenemisviis, mida kasutatakse 2004 aasta tähtajaks peab arvesse võtma nõudeid ka peale 2004 aastat, eelkõige selleks, et vältida tööde ületegemist ning piirata ressursside raiskamist, mida kasutatakse analüüsile teostamiseks ning veepoliitika raamdirektiivi rakendamiseks.

Tuleks rõhutada, et trahvide määramine või tähtsate veeliikide majandusliku olulisuse hindamine (artikkel 6 – kaitsealad) on kui lisandmeetmed majanduslikele tegevustele, mida viiakse ellu mitteregulaarselt, nende majanduslike elementide juures, mida arvestatakse iga vesikonna meetmete programmi koostamisel.